

PESAMA

Nebojša
Krivokuća

BOOKA.

Knjiga **024**

Edicija **44°20°**

NEBOJŠA KRIVOKUĆA
39 PESAMA

Copyright ©2013, Nebojša Krivokuća

ZA IZDAVAČA

Ivan Bevc

Nika Strugar Bevc

© za srpsko izdanje

BOOKA

11000 Beograd, Slanački put 128

office@booka.in

www.booka.in

LEKTURA

Agencija Tekstogradnja

KOREKTURA

Dragana Latinčić

DIZAJN KORICA I PRELOM

Ivan Benussi

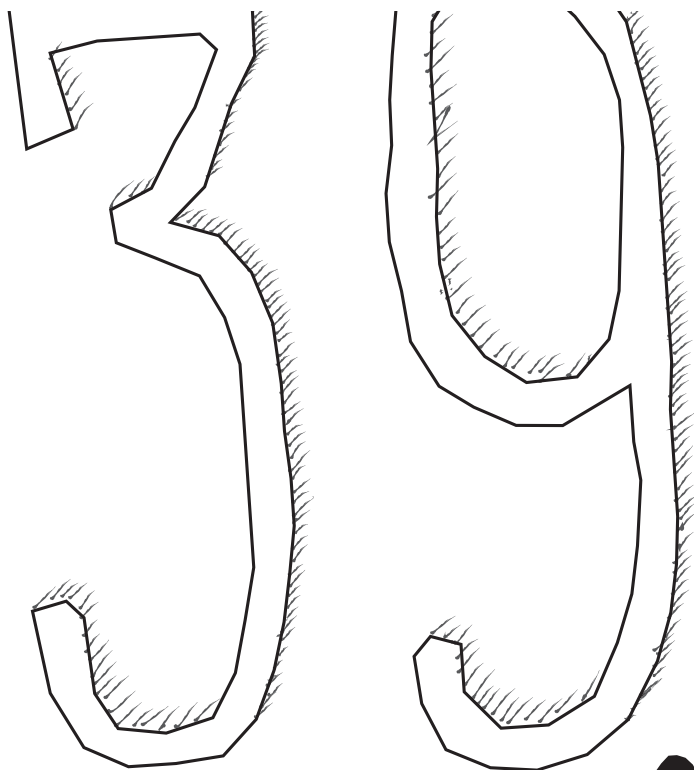
ŠTAMPA

DMD Štamparija

Beograd, 2013.

Sva prava zadržana.

Nijedan deo ove knjige ne može se koristiti
niti reprodukovati u bilo kom obliku bez pismene
saglasnosti izdavača.

PESAMA **PRŮČE**

NEBOJŠA KRIVOKUČA

BOOKA.

[Play >]

Imao sam nepunih trideset sedam godina i zadao sam sebi naizgled lak zadatak: do trideset devetog rođendana napisati trideset devet priča o pesmama koje su mi važne.

Prvu sam objavio u martu 2010. godine na blogu.

Poslednja je objavljena 10. juna 2012, na moj 39. rođendan.

Iako su se neke pesme gurale na listu sve do poslednjeg dana prepravljanja verzija za ovu knjigu, spisak nisam menjao.

Doći će vreme za „49 pesama“.

Zatim i za „69“.

Ima kad.

Vreme je ono što čini da pesme zvuče drugačije i postaju više ili manje važne.

Svima koji se u ovoj knjizi nalaze i pronalaze.

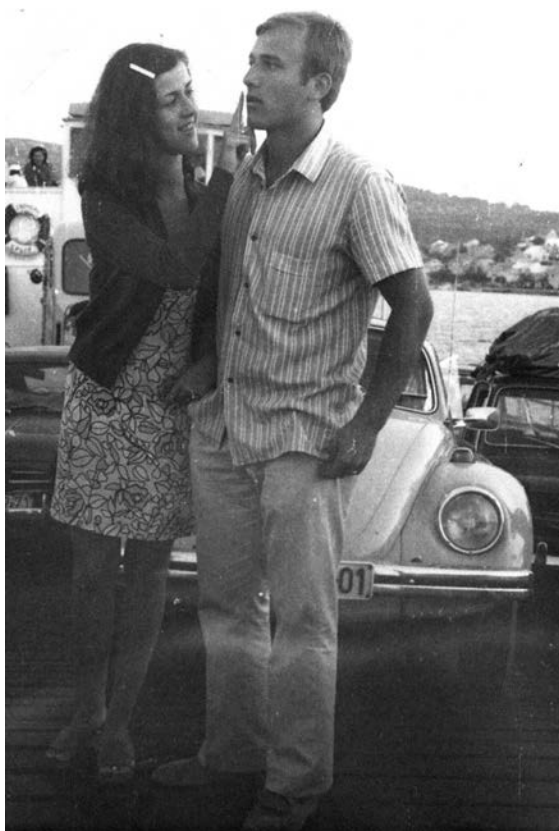

1

„House of the Rising Sun“

The Animals

Neda i Brana, 1967. godine

Nada, moja buduća majka, dolazila je često te 1966. godine u kuću na uglu Dositejeve i Gospodar Jovanove. U toj kući živela su braća Ristić – Miša i Zoran – njeni drugari iz muzičke škole, u kojoj je Nada naporedo učila flautu i klavir.

Flautu je imala, a Ristići su jedini u kraju imali svoj, *kućni klavir*.

Istog leta je Brana, moj budući otac, često dolazio u kafanu „Papuk“, koja se nalazila na tom dorćolskom ćošku, s druge strane ulice. Oni koji pamte izlog ove kafane znaju da se iz nje gledalo pravo u prozore Ristićevih. Legenda tvrdi da su u kafani ćoškarili i jedan Ćipa, Zoran, Nino i mnogi drugi, svi odrasli na marmeladi koja se prodavala u kockama, svi nekadašnji heroji spusta niz Dositejevu na daskama s tri kuglagera, sada poodrasli Dorćolci.

Početak septembra pre tačno četrdeset sedam godina, moj budući otac je, kaže priča, između dva gutljaja piva – dok se ulicom razlivao poslednji krug akorda „House of the Rising Sun“ – upitao Zorana: „Ko je ta mala koja svira *Enimalse*?“.

Tako je počelo.
Tako su mi ispričali.

///

Kako sam odrastao, tako je ova priča polako menjala i dobijala drugi, verovatno manje romantičan, ali i dalje zanimljiv ton i tok. Detalje sam otkrivao u čestim prepričavanjima svih pomenutih aktera – i roditelja i onog dela kafanske škvadre.

Najpre se ispostavilo da je Nada već imala svoj klavir, kupljen od odštete dobijene na ime dedine pogibije u Pešti za vreme revolucije 1956. (Crvenoarmejci su ga ubili plotunom iz tenka dok se nalazio u hodniku Jugoslovenske ambasade, u kojoj se od Sovjeta krio Imre Nađ.) Moj budući otac je pak Nadu spazio nešto ranije: Miši se jednom omakla priča da je Brana na nekoj žurki uspeo da joj mazne maramu, koju je odložila dok je igrala uz Litl Tonija, i sutradan došao na njena vrata da je kao vrati. U „Papu-ku“ nije sedeo. Ako i jeste – pivo pio nije. Ni danas ne podnosi alkohol te posle jedne čaše otpeva prvu strofu „Večernjeg zvona“ i zadrema.

Kako god bilo, u aprilu 1973, nekoliko nedelja pre mog rođenja, klavir je natovaren na kamion i prebačen u naš prvi stan na Voždovcu.

Trideset dva kvadratna metra, od kojih je dva zauzimao – klavir.

Brat Luka se rodio 1981. godine. Ni on nije bio preterano zainteresovan za instrument koji je majka sve ređe svirala, ali je klavir preseljen zajedno s nama i na Novi Beograd, i postao je jedna od centralnih tačaka novog stana.

Nije se često sviralo na njemu, ali nikada po njemu nije ni pala prašina.

Ni danas ne znam kako se zvalo tih nekoliko melodija koje je keva svirala s vremena na vreme, ali među njima je uvek bila i „House of the Rising Sun“.

Sad je trenutak da i ja otkrijem svoj deo nezvanične verzije priče.

Klavir je zapravo često bio u upotrebi, ali Nada to nije znala. Prve probe bendova koje smo pravili podrazumevale su i „korišćenje klavira“ (ono se nije moglo nazvati muziciranjem).

Uz bubnjeve napravljene od gajbica za jogurt i braon selotejp trake i distorziranu akustičnu gitaru ozvučenu slušalicama povezanim s mikrofonskim ulazom u kasetofon, klavir je pomagao u stvaranju „pravca koji ćemo svirati“, a na užas komšiluka, koji je sasvim izvesno proslavljao moj „prelazak na gitaru“, na kojoj sam uspeo da rasviram kompletnu pesmu.

Da je pevam nisam pokušavao; ne umem bolje od Erika Bardona.

///

Leta 1992, u kojem je umrla i poslednja pomisao da sam rođen za muzičara, kuća Ristićevih je srušena. Korov je godinama nagrizao betonske ploče nekadašnje dvorišne staze koja se dugo mogla videti kroz loše postavljenu zaštitnu ogradu.

Miša je iseljen na ivicu nekadašnje Ulice 29. novembra.

Nešto kasnije, Brana mu je bio kum na venčanju.

Zoran je uveliko otišao u Francusku.

Polovinom devedesetih Nada je u trenucima malodušnosti želela da proda klavir, da ga „ne bi kasnije dali za džak brašna“, ali smo je od toga odvrćali. Za džakove brašna uvek je bilo

– godinama su i stajali po stanu, posađeni ispod klavijature starog klavira, učvršćeni pedalama i nekorišćenom klavirskom stolicom.

Ipak, klavir je prodat u proleće 1998: od tog novca kupili smo prvi računar za Luku i mene. Kupili smo i dva para cipela, te vratili dug od dvesta nemačkih maraka Ristiću.

Jedan od prvih albuma koje sam dobio na za mene novom i revolucionarnom mp3 formatu bio je „Songs from My Funeral“ benda *Snakefarm*, koji su mi otkrili Mala i Mija. Pored mnogih obrada američkih tradicionalnih pesama, na njemu sam pronašao i najbolju obradu ove pesme koju sam ikada čuo.

Gotovo sam siguran da se Nadi i Brani ne bi dopala.

///

„Papuk” je zatvoren.

Na mestu stare kuće Ristićevih nikla je jedna od onih novih zgrada čiju fasadu ne možeš da zapamtiš.

///

Erik Bardon je konačno zasvirao, u Domu sindikata, nekoliko dana pre četrdesetogodišnjice njihovog poznanstva. Nada nam je posle pričala kako su oboje đuskali na koncertu.

///

Statistika iz 2010. tvrdi da samo 1% domaćinstava u Srbiji poseduje klavir.

Kada bih znao gde je taj naš stari pomalo izubijani mahagoni crveni pijanino, sutra bih ga otkupio i prevezao u Zemun, na

brežuljak s kojeg se taj deo Dorćola na kojem je ova priča počela sasvim dobro vidi – napravio je Luka nekoliko sjajnih fotki s krova naše nove kuće.

Istorija muzike tvrdi da je prvi i pravi naziv ove pesme bio „Rising Sun Blues“.

2

„Blue Monday“

New Order

Dečak od dvanaest godina sedi ispred televizora na čijem ekranu nema gotovo ničega. Sve što se na njemu vidi jeste trepćuće slovo u crnom kvadratu – što je znak da je računar „spreman za rad“, kako je pisalo u udžbeniku o programiranju.

Model računara: *ZX Spectrum*, 48 kb radne memorije.

U Beograd je donet u pretincu prijatelja, pilota.

Hardverska ograničenja: mogućnost reprodukcije osam boja i nemogućnost reprodukcije dva tona istovremeno.

No i ekran televizora je crno-beli, tako da ni tih osam boja nije iskorišćeno.

Ukoliko dečak bude dovoljno pažljivo i u pravilnim razmacima pritiskao jedan taster (bilo koji, svi proizvode istu frekvenciju) – zvuk iz računara povezanog preko izlaza za slušalice na čaletovu staru *aiwu* iz šezdesetih, postavljen na klavir iz prethodne priče, biće istovetan uvodnim bitovima iz „Blue Monday“ *New Ordera*.

Godina je 1985.

Sve što dečak želi jeste mogućnost da taj zvuk snimi – i tako počne da stvara muziku. Snimljeni zvuk će emitovati s drugog kasetofona, dok će s računara emitovati neki drugi zvuk – što

će učiniti da ta dva već zvuče kao dva instrumenta! Onda će snimati dalje.

Sati provedeni nad oskudnom tehnologijom i parčićima zvuka lice najpre boraju, a potom ga šire u osmeh.

///

Deset godina kasnije, dečak je izgubio pravo da se tako predstavlja, ali je fasciniranost pesmom koja uspeva da hladnom tehnologijom probudi osećanja i pokrene stopalo da prati bas bubanj – identična. U međuvremenu je shvatio da lepotu pesme „Blue Monday“ čine mnoge neobičnosti: ona nema refren, bas linija je ono što bi trebalo da svira gitara a uvodna sekvencer-melodija potpuno je raspasovana u odnosu na ritam – što je pravi izvor njene lepote i zaraznosti.

Dečak sada ima mogućnost i da stvara i da snima muziku na koliko god želi kanala, ali je i sazeo i zna da stvaranje dobre muzike nije zbir talenta i slučajnosti, nego mukotrpan rad, i da pesma poput ove ne nastaje slučajno.

Zato nastavlja da uživa u slušanju pesme, sada dostupne u već četiri različita remiksa, od kojih mu je najdraži onaj najduži, od osam minuta.

///

Još deset godina kasnije, sve postojeće verzije dostupne su mu u digitalnom formatu. Tu su i snimci pesme s raznih koncerata, obrade, demo-verzije, remiksi, remiksi, remiksi... I kada god začuje to magično tk-tk-tkttkttkttkttkttk-tk-tk-tk – ponovo se oseća kao onaj dečak.

Sve donedavno je, bez obzira na obožavanje pesme, bio pomalo smušen činjenicom da su isti ljudi uz Ijana Kertisa svetu u lice sasuli „Closer“ pod imenom *Joy Division* – a svega dve godine kasnije bestidno taj isti svet naterali da pleše. Sada je tom činjenicom oduševljen, kao i spoznajom da se čak i uz ovakav tekst može plesati. Od gotovo patetičnog uvoda

*How does it feel/
To treat me like you do*

do još patosnijeg kraja

*Tell me how does it feel/
When your heart grows cold –*

igraj,
igraj,
igraj.

Dvadeset pet leta nakon prve scene, četvrt veka udaljen od tog crno-belog *sony* televizora i *ZX spectruma*, dečak gleda u ekran računara povezanog na 5.1 liniju i u jedan od kanala softvera za stvaranje muzike ubacuje oznake za bas-bubanj, koje nakon pritiska na taster *play* generišu to briljantno, hladno tk-tk-tkttkttkttkttk-tk-tk-tk...

Dvadeset pet godina kasnije, nakon hiljada preslušavanja, ista radost.

3

„Heroes“

David Bowie

Imam dvanaest godina, desetak kaseti i sedam ili osam gramofonskih ploča na polici. Još nemam svoj gramofon, ali zato su tu stereo-kasetofon, dva zvučnika i taster za *wide stereo*, koja daje dodatni prostor zvuku.

Dva od tih nekoliko albuma su „Let’s Dance“ i „Tonight“ Dejvida Bouvija.

Ispod njih je na polici specijalno izdanje magazina *ITD*, objavljeno pred Novu godinu 1985, posvećeno Bouviju, koje verovatno i danas znam naizust.

(Sada shvatam da je ta „romansirana biografija“ najviše uticala na moj dalji razvoj. U tom izdanju sam prvi put pročitao imena Čarlija Parkera, Džeka Keruaka, Endija Vorhola, Lua Rida, Igija Popa i Brajana Ina. To je bilo sasvim dovoljno za višedecenijsku indoktrinaciju. Zato ovom prilikom želim da se zahvalim članovima redakcije magazina ITD na putokazima koje su postavili na raskrscima razvojnog puta jednog dvanaestogodišnjaka.)

Pominjani kasetofon povezan je kablom za TV (mono izlaz), spreman za snimanje „Live Aid“ koncerta. Trinaesti je jul

1985. godine. Prvi kolor televizor tek što je donet u naš dom, a ja sam počeo da otkrivam zvezde i sazvežđa pop muzike u koloru.

Tog dana sam odsedeo pred televizorom tačno četrnaest sati.

Roditeljima, u čijoj sobi je televizor bio, to je bilo zaista previše.

No tih četrnaest sati bilo je sasvim dovoljno: pored svih čuda koje sam uspeo da čujem i vidim tog dana, u devetnaest minuta, koliko je Bouvi bio na sceni, prvi put sam čuo i na kasetu snimio „Heroes“.

Na prvo slušanje nisam shvatio sve.

Ali refren – plutajuća gitara i epska širina – bili su sasvim dovoljni za drugo slušanje i spoznaju da je verovatno važnije znati napamet tekst te pesme nego na primer „Pesme o majci“, koja je bila obavezna lektira za šesti razred.

Premotavao sam traku sa snimkom mnogo puta: treće, peto, petnaesto preslušavanje – sve snimljeno mono, s televizora. Mali zvučnici i mono-tehnologija ne mogu zaustaviti velike pesme.

Zato i jesu velike.

///

„Heroes“ je zapravo dokaz da su u rok muzici priča o pesmi, sama pesma i kontekst podjednako važni. Iako nije bila ni blizu hit u vreme kada je objavljena (1977. jedva je zabeležila ulazak u Top 25 u Britaniji; u Americi nije bila ni u Top 100), njena veličina postajala je sve očiglednija s godinama. I pop-kulturi i meni.

Njena epičnost potiče najpre iz zvuka. Najbolji dokaz za to su nemačka i francuska verzija pesme, koje Dejvid, verujem, nije otpevao radi proboja na ta tržišta, već da pokaže njenu veličinu. Taj zvuk je nastao greškom producenta Tonija Viskontija, koji će se u ovoj priči uskoro ponovo pojaviti. Nakon što je Robert Fripp i treći put odsvirao gitarsku deonicu, Viskonti je čitavoj ekipi greškom pustio sva tri kanala, jedan preko drugog.

I to je bilo to.

„Svima su nam pale vilice. Danas je to trenutno prepoznatljiv zvuk, sačuvan u našoj kolektivnoj psihi“, zapisaće Viskonti u svojoj autobiografiji.

A kolektivna psiha je kodirala pesmu na različite načine.

„Heroes“ smo najpre shvatali kao pesmu o hrabrosti, jer je nastala u „berlinskoj fazi“ i snimljena je u Hansa studiju, prostoru koji je bio sala za balove SS divizija i čiji su prozori bili na puškomet od vojnika Istočne Nemačke.

Uvodni stihovi:

*I will be King/
And You,
You'll be my queen;*

sastanci pod zidom, nepoznati ljubavnici, podeljeni grad,
tenzija, prkos;

*We can beat them/
just for one day.*

– sve je govorilo da je to pesma o prkosu.

Takvom, „berlinskom shvatanju“ pomogla su i „deca s kolodvora Zoo“, ali i Bouvijev koncert održan pored Zida („*Da je to bila poslednja velika stvar koju sam uradio u životu, to bi bilo potpuno u redu.*“), nakon kojeg je tvrdio da je čuo glasove ljudi s druge strane Zida kako pevaju, hiljade glasova.

Postoji frakcija koja tvrdi da je upravo to izvođenje tokom „Live Aid“-a najbolje. Kao i oni koji veruju da je pravu snagu dobila na septembarskom koncertu u Njujorku 2001.

Svih ovih godina, meni je najdraža ona izvorna verzija – treći snimak na albumu, šest minuta i deset sekundi, integralni ep.

Iako je preslušavam više od dvadeset godina, ne mogu da pronađem u sećanju taj naročiti trenutak – u kojem sam je slušao i koji ću pamtititi po njoj.

„Heroes“ se nalazila u svakoj verziji ručnog prtljaga na mnogim letovanjima, tokom služenja vojnog roka, u vokmenu, diskmenu, plejeru, svuda.

Sâmo slušanje ove pesme je „taj trenutak“, u kojem ti nije važno gde si i kakav si i kuda si krenuo.

Dok ne dođe do malog obrta.

Nakon tolikog broja tumačenja i momenata koje smo uz nju proživeli, Bouvi je razotkrio deo mita i učinio ga, zapravo, još većim: prava inspiracija za pesmu bio je već pominjani Viskonti, koji se u to vreme sastajao s Antonijom Mas, pratećim vokalom u bendu – i to pod Zidom, tako da su ga Dejvid i ostali iz benda mogli videti iz studija.

Toni je u to vreme bio u braku. Zato je Dejvid prećutkivao ovaj podatak sve do 2004, kada se Toni konačno razveo.

Ovo je, dakle, ljubavna pesma.

I sada konačno znamo zašto je imala znake navoda u nazivu. „Heroes“, ne Heroes.

///

„Heroes“ nikada nisam čuo uživo.

Prvu šansu imao sam u septembru 1990. No, verovatno sam bio premali da bih herojski, sam, pokušao da odem u Zagreb. Te jeseni jedan novi zid počeo je da raste između „njih“ i „nas“.

Drugi put, kada je ponovo svirao u Zagrebu, aprila 1997, nisam posedovao pasoš, a nije mi se jurila potvrda vojnog odseka da sam odslužio rok, nije mi se kucalo na ta vrata.

Na oba koncerta svirao je tu pesmu.

Iako sam godinama verovao da je sve manje šansi da ću „Heroes“ ikada čuti uživo, nakon desetak godina pauze a na svoj šezdeset šesti rođendan Bouvi je objavio novu pesmu.

Još nema najave da će biti i koncerata.

Nisam, jebiga, na vreme bio „heroj, na jedan dan“.

Ali dokle god postoji šansa da će se vratiti na scenu, ostaje mi da verujem da je taj dan ipak moguć.

Just for one day.

4

„Born under Punches“

Talking Heads

Sticajem okolnosti sam album koji počinje ovom pesmom slušao više puta i pažljivije od svih drugih koje sam tih nedelja pozajmljivao na preslušavanje.

Kaseta „Remain in Light“ do mene je stigla početkom 1987, i to na prastaraj, previše puta slušanoj *maxell chrome II* zlatnoj kaseti (s plavim crtama), koju nijedan od kasetofona u našem domaćinstvu nije mogao dugo da „pušta“. Traka je nakon nekoliko desetina sekundi počinjala da se uvija oko glave kasetofona, bez obzira na to kako bih ja sve podesio ćaletovim šrafciđerom – a to je činilo da se gube najpre visoki tonovi, zatim srednji, da bi se u drugom minutu preslušavanja zvuk sveo na zvučni mulj.

Pošto je ta kaseta bila jedina kopija koja je kružila po kraju, jedino moguće rešenje bilo je nabaviti „dupli dek“ (objašnjenje za mlađe: „dva kasetofona u jednom telu“), ili povezati dva kasetofona kablovima: jedan ću koristiti za puštanje kasete, a snimaću na drugom, sve dok ne krene izobličenje zvuka; onda ću zaustaviti snimanje, premotati originalnu traku da bi se zategla i vratiti kasetofon broj dva na poziciju na kojoj sam se zaustavio – da bih nastavio da snimam „čistu“ verziju albuma.

Nekada dva minuta materijala, nekada svega dvadeset ili trideset sekundi – „rekonstruisao“ sam ceo album na drugoj traci.

Ukupno trajanje albuma: 40 minuta i 14 sekundi.

Uloženi rad: tri dana.

Dobitak: neprocenjiv.

Rezultat: trostruka korist! Naučio sam ponešto o tehnici snimanja i montaže, dobio „dobro umontiran“ materijal (tako sam mislio dok nisam kupio originalno izdanje albuma, godinu dana kasnije), a album sam tokom cele operacije mnogo puta preslušao i znao svaki njegov šum.

Najviše problema u toj montaži stvarala je „Born under Punches“. Na polovini pesme je bend (zapravo Brajan Ino) usporavao traku, to jest kanal s klavijaturom koji je iz tog razloga zavijao – i bili su mi potrebni sati da bih prihvatio da je to namereno, da tako treba, što je za tinejdžera odraslog na jednom i po kanalu državne televizije i jednoj muzičkoj TV emisiji mesečno bilo slično ideji da se klavir svira stopalima (Džerija Li Luisa otkrio sam kasnije), ili gitara gudalom (Džimija Pejdzja sam takođe otkrio naknadno).

Ta ideja je prosto bila izvan mog poimanja.

Ipak, ova pesma me je naučila da je u muzici sve moguće, kao i to da muzika može nastajati *cut-up* tehnikom – a ovaj album je nastao upravo tako. U vreme snimanja „Remain in Light“ bend nije tačno znao šta će snimati, te je svaki od muzičara ulazio u studio i svirao deonice koje su mu bile „zabavne“, nakon čega su drugi muzičari snimali svoje „odgovore“ na već snimljeni materijal.

Ovaj pristup je pop-muzici podario jedan od najvećih hitova osamdesetih godina, „Once in a Lifetime“ – ali ovo nije priča o toj pesmi.

„Born under Punches (The Heat Goes On)“ ujedno je i jedan od najboljih tekstova koje je Dejvid Birn ikada napisao. Nizovi asocijacija na odnos pojedinca

Well, I'm a thumbler/Born under Punches/I'm so thin

i sistema

The hand speaks/the hand of a government man

koji dozvoljava da se prikloniš ili sakloniš; asocijacije koje deluju lekovito ako si tinejdžer čija se domovina lagano kruni, a prolazak crnih limuzina oko zgrade bivšeg SIV-a zatvara čitav tvoj novobeogradski kvart dok ti stojiš na pešačkom prelazu držeći visoko podignut srednji prst, nadajući se da će te starci iza tamnih stakala videti.

Ova pesma, iako ne pripada „revolucionarnom“ soju, donosi dovoljno kuraži za odbranu dok u prodavnice stiže sve manje novih muzičkih izdanja, a muziku na radio programu polako, svakoga dana, minut po minut odmenjuju „dodatni dodaci dodatka dnevnikovog dodatka“, nizovi rečenica u čijim se repetitivama otkriva njihov potpuni besmisao.

///

Bilo je korisno uložiti toliko truda da se taj besmisao preživi čuvanjem klice prkosa i bistre glave. Bilo je važno sačuvati

dovoljno energije za doček Dejvida na bini Centra „Sava“ 2009. godine, kada je ponovo svirao ovu pesmu u okviru turneje „The Songs of David Byrne and Brian Eno“.

Te večeri sam konačno čuo jednu od najvažnijih pesama svog odrastanja uživo, a u izvođenju njenog autora, što je već retkost po sebi kad živiš u Srbiji. I tokom tih nekoliko minuta, koliko je trajala sporiya verzija pesme, više sam uživao u činjenici da se ona, poput zaraze, proširila salom od prvog udarca bubnja ka glavama hiljadu ljudi koji mrdaju kukovima i ramenima, pevajući

*All I want is to breathe/
Won't you breath with me,*

svesni da postoje pesme koje
zapravo nikada
ne odlaze u
fade out.

The Heat Goes On.

5

„To sam ja“

Ekatarina Velika

Još uvek se odlično sećam prvog „velikog“ koncerta *Ekatarine Velike* u Hali „Pionir“, 24. decembra 1987. godine.

Prvi razlog za sećanje nije nimalo poetičan, ali je važna životna lekcija: na polovini koncerta Andrej je odveden s tribina i naprimao se šljaga od Organa reda, a sve zbog nekih idiota koji su se nedaleko od nas zabavljali bacajući petarde po „Pioniru“ i šmugnuli kada je Organ počeo da se penje ka tribini.

(Životna lekcija: Da – idiota je oduvek bilo i biće. Da – organi reda su i onda pravili greške, i praviće ih uvek. Eto dve važne lekcije za četrnaestogodišnjaka koji odrasta krajem osamdesetih. Nisam tražio da takve lekcije učim na koncertu najdražeg benda na koji sam otišao uveren da smo barem tamo zaštićeni od sve brojnijih tipova sumnjive supkulture provenijencije.)

Drugi razlog za kristalno sećanje ipak je – muzika. Bio je to prvi susret *Ekatarine Velike* s brojnijom publikom i većim prostorom. Album „Ljubav“ lansirao ih je u zvezde, a bend kao da je bio rešen da baca svetlo daleko. I sve je bilo pomalo zbunjujuće za obe strane te večeri. Starija publika bila je naviknuta na manje prostore i zaobišla je ovaj koncert, dok nova publika nije znala stare pesme. Konačno, bend je na bini pokušavao da pronade

sopstveni zvuk, što nije lako u akustici „Pionira“, koja je, po običaju, činila svoje...

... je...

je...

... je.

Treći razlog što je ovaj koncert važan jeste ova pesma.

Prethodni incident s Organom odveo nas je do partera. I taman smo pronašli svoje mesto ispred bine, Milan najavljuje pesmu i počinje rif uvod u „To sam ja“. Bio sam na tri njihova koncerta pre ovog, na njima je nisu svirali.

Fenomenalni, silazni, usamljeni niz akorda koji veći deo publike ne prepoznaje, a ti vrištiš od sreće: nalaziš se u punoj hali, okružen ljudima – ali ste u hali zapravo ti, muzika i još nekoliko njih koji ovu pesmu vole na svoj način.

To je bilo sve što sam želeo od tog koncerta i te večeri, u kojoj sam prvi put kupio i paklicu cigareta – za sebe.

To je četvrti razlog što tako jasno pamtim to veče.

///

Pesma „To sam ja“ nalazi se na prvom albumu *Ekatarine Velike*, „s Gerinim omotom“, a čija se reska i hermetična atmosfera zarila u srce odmah po objavljivanju i koja i danas svrdla po srcu kad god ga preslušavam. Milan je otkrivao nove zenite, rasterećen nasleđa Šarla, željan promena u odnosu na Katarinu II, odlazio sve dalje od XTC i srodnih uzora, svestan snage svakog akorda koji svira i snage glasa koji ima.

Smeštena na albumu iza pesme „Modro i zeleno“, jednog od njihovih prvih hitova (čitaj: pesama koje su emitovane na radiju), usađena na B strani albuma pre čemernih „Olovnih godina“ i frenetične „I've always loved you“, ova pesma predstavljala je međaš između one vidljive – tetovirane, i druge – neosvetljene strane albuma.

Zato i danas, kao i svaki put kad krenem ka srcu ove pesme, zastanem slušajući kako u ta četiri minuta Milan, Magi, Bojan i Firči demonstriraju neverovatnu međusobnu privrženost – harmoniju u kojoj je sve dozvoljeno i u kojoj ima mesta za svaku majstoriju. Ta privrženost čuje se najbolje u ovoj pesmi zato što je tekst za „To sam ja“ jedini u celokupnoj diskografiji benda potpisan imenom benda, a ne kao rad Milana ili Margite.

U toj pesmi su svi bili tu.

Milanov solo na gitari uzdiže se poput vatrometa iznad scene a zatim zaranja natrag, ka nama, zavijajući, praćen glasom; Bojanov nenametljiv a snažan bas čini tu samospoznaju još dramatičnijom; Margitin skakutavi lajt-motiv u refrenu i konačno – Firči. Firčijev fenomenalni uvodni bubnjarski pasaž pred kraj pesme, kojim počinje *crescendo* od 37 sekundi, bio je dugo dovoljan da mu praštam sve bljutavosti koje je dvadeset godina kasnije radio s *EKV Revisited*. U tom delu pesme sublimirano je sve najbolje što je ikada uradio, od „Nestvarnih stvari“ *Lune* preko *Jakartinog* albuma „Maske za dvoje“ i čini se da je to ujedno bio jedan od njegovih poslednjih blistavih trenutaka.

Tih trideset sedam sekundi bilo je dovoljno za obožavanje sve do njegove pojave u nekakvom „rijalitetu“, nakon koje sam jedva uspeo da u glavi razdvojim taj bubnjarski solo od osobe koju gledam na ekranu, dvadeset pet godina kasnije.

No, čak i taj potez, valjda poslednji pre povlačenja u konačni zaborav jedinog preživelog člana ove četvorke, ne umanjuje ono što mi „To sam ja“ i danas znači – i zapravo je čini još dragocenijom u toj staroj, studijskoj verziji.

Jedini sačuvani snimak pesme na kojem njih četvoro sviraju uživo nalazi se na albumu „Live '88“ i donosi drugačije impresije, iako je na tom snimku ponovo na okupu identična postava, nakon nekoliko godina pauze: Milan, Magi, Bojan i Firči.

Jednostavno zvuči drugačije, privrženosti je nestalo.

///

Nekoliko godina kasnije imao sam priliku da prisluškujem njihove probe u atomskom skloništu u Beogradskoj ulici, koje smo nekoliko nedelja delili EKV i naš bend (pojaviće se u jednoj od narednih priča). Bilo je leto 1991. godine, domovina nam se već smanjila, s Magi i Milanom svirali su Miško Plavi i Marko Milivojević, uvežbavali su materijal za „Dum dum“ album.

„To sam ja“ nisu uvežbavali.

Freeze frame.

6

„Waiting for the Man“

The Velvet Underground

Omot s bananom Endija Vorhola je, pored originalnog „Fun House“ *The Stooges* i Bouvijevih „Hunky Dory“ i „Pin-Ups“, ono po čemu pamtim početke nastanka Banetove kolekcije ploča, iako je na toj polici bilo sve više muzičkih poslastica.

Za razliku od nas koji smo popunjavali kolekcije na „berzi ploča“ nedeljom u SKC-u, Bane je albume naručivao iz inostranstva: ganc-nove, dobro izlivene vinile koji se nisu krivili kao domaća izdanja, omota urađenih na sjajnom papiru i sa zaštitnom folijom, nikada na socijalističkom mat kunstdruku – najčešćem izboru svih jugoslovenskih licencnih izdavača za ono malo dobrih ploča što su objavljivali.

Ali vrednost te i takve kolekcije ploča prevazilazi kvalitet štampe i zvuka i postaje još značajnija kada se posmatra uz činjenicu da sam istog proleća kada je njegova kolekcija već postala vredna poštovanja od deda-ujke dobio prvu akustičnu gitaru.

Tada sam poželeo da prve pesme koje ću naučiti da sviram budu neke od onih iz njegove kolekcije i da to nikako ne budu one koje se „po pravilu“ uče prve.

Okruženje je bilo takvo da je sve upućivalo da prvi rif koji bi valjalo naučiti bude „Smoke on the Water“. Ali, kao što postoji ona urbana legenda o prodavnici instrumenata u kojoj stoji